

Molí de les Elies

Caldes de Montbui

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: A 100 metres del Rec de la Resclosa del Sant Pare
Emplaçament Riera de Caldes. Camí de Les Elies
Alçada: 322

Coordenades:

Latitud: 41.67056
Longitud: 2.16402
UTM Est (X): 430410
UTM Nord (Y): 4613537

Classificació

Número de fitxa 08033 - 256
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Any 1775
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: enderroc de la teulada i parcialment del segon pis
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 013A00060
Fitxes associades:
[Les Elies](#)
Autoria de la fitxa Laura Bosch Martínez
Data de registre de la fitxa: ds., 25/10/2008 - 02:00

Descripció

Molí fariner, de planta quadrada, amb planta baixa i pis, amb el portal d'entrada situat a ponent. Els brancals són de pedra de pissarra vermella i amb una llinda de grans dimensions, on hi ha gravat el nom del seu antic propietari "JAUME TORRAS", juntament amb l'any "1775". En aquesta llinda ha una altra inscripció que no s'ha pogut llegir degut a l'erosió de la pròpia pedra. La teulada a una sola vessant, en teula àrab, que des de fa molts anys no existeix. De la planta pis, no en queda gaire cosa. En la paret del mur de llevant, s'observa que el primer pis hauria estat construït posteriorment, ja que s'endevina una construcció més antiga de planta baixa amb teulada a dues vessants. Aquesta presenta una obertura de la qual ja no queda més que una part dels brancals de la finestra. La façana que dona a migdia, és la que presenta l'enderroc del primer pis més considerable, segurament degut a l'existència d'una heura, que amb les seves arrels, ha anat desprenent les pedres de la façana. Pel que fa a la façana situada en direcció nord, aquesta està força malmesa i recoberta de vegetació, la qual cosa fa impossible la seva descripció. S'endevinen però un parell d'obertures que haurien estat finestres amb llindes, brancals i àmbit de pedra. Per la façana de ponent, damunt del cobert realitzat amb pedra i encanyissat s'endevina també una porta d'entrada al primer pis amb la llinda dreta de carreus treballats i al seu costat tres obertures, dues d'elles de petites dimensions tapiades amb carreus de pedra i una tercera, envoltada per l'heura on només queda una part dels brancals i l'ampit de pedra. Al costat de la porta d'entrada, per la planta baixa, s'observa un espai construït amb pedra seguint el marge i que ve a recolzar-se a la paret de façana de ponent. Es tracta d'un cobert realitzat amb una volta d'encanyissat, de les mides d'un carro.

L'obrador o càrcol situat a la planta baixa, té una planta rectangular d'uns 5m x 8m aproximadament, a l'interior del qual es conserva la volta d'encanyissat, encara en bon estat i una petita finestreta de forma trapezoïdal, amb vistes a la riera, força estreta i que va ser tapiada posteriorment amb pedra de pissarra vermella. A l'interior de l'estança s'hi pot observar encara el pedrís ample i alt que servia de suport a les dues moles que es troben "in situ".

Damunt del pedrís, hi ha les dues moles, que tanmateix, eren les que feien la feina més complexa. Aquestes peces són circulars, de pedra, d'uns sis a set pams (1,30 a 1,40 m.) de diàmetre per un o dos de gruix. El centre de la mola, l'ull de la mola és foradat. També s'observa el ratllat de les moles: conjunt d'incisions en forma de petits canals solquen les cares que molen, amb l'objectiu de treure i apartar el segó i per facilitar la mòlta de gra i ajudar la circulació del gra mig mòlt del centre de la mola fins a l'extrem exterior.

També hi ha una xemeneia d'època contemporània feta amb totxana, i menjadores pel bestiar, prova de que aquest espai havia estat utilitzat fins fa ben poc per aixoplugar-hi els bens.

Sota l'obrador s'obre un espai encara visible amb una volta de pedra de la canal de desaigua, orientada a migdia, que anava fins a la riera. La resta de la canal està coberta per la terra degut a que en aquest lloc encara es llaura per cultivar.

Història

Situat en les terres propietat des de fa segles de la família Torras .A la llinda de la porta d'entrada, hi ha encara la inscripció que porta el nom de l'antic propietari del molí: "JAUME TORRAS", amb la data "1775".

Segons ens explica el Sr. Salvador Torras, descendent d'en Jaume, aquest molí funcionava ja quan encara existia la masia de Les Elies Velles, situada per damunt de la casa Nova de Les Elies, i que segons diu, fou construïda al 1300 i va patir un incendi l'any 1714. Fou llavors quan els propietaris, sempre de la seva família, decidiren construir la masia coneguda amb el nom de Les Elies, seguint la riera de Caldes, i on actualment hi viu el Sr. Torras. Segons el propietari actual, les teules de l'antic molí en desús, foren aprofitades per arreglar altres teulades malmeses en època de mancança quan ell era petit.

En aquest molí venien els habitants de Gallifa i del Barri de Sant Sebastià de Montmajor a moldre el gra per fer-ne farina.

Segurament es tractava d'un molí fariner de bassa, que captava l'aigua de la riera com a font d'energia natural. L'aigua passava per un cup (pou) i amb la seva força movia el rodet del molí. D'aquesta manera els pagesos molien el blat per fer farina. Per posar-lo en funcionament, l'aigua de la riera era canalitzada fins a una bassa que hi devia haver prop del molí, i que potser amb les bardisses i la feixa que es continua cultivant impedeixen veure'n les restes. La bassa que servia per emmagatzemar l'aigua aconseguia regular-ne la pressió. Aquest disposava d'un pou, ubicat en un extrem tocant o prop de la paret del molí a mena de conducte vertical circular amb una obertura petita al fons per la qual l'aigua sortia a pressió sobre el rodet. El mecanisme d'aquest molí havia de ser molt senzill: l'aigua del pou queia amb força sobre la turbina fent-la girar; Aquí es produïa la transformació de l'energia hidràulica en energia mecànica, la pressió de l'aigua es convertia en moviment rotatori. Aquest moviment es transmetia a través d'un eix a la mola superior que girava a sobre d'una altra de fixa. Entre mig de les dues moles hi havia el blat per a ser mòlt.

Bibliografia

BOLÓS, Jordi (2004). Els orígens medievals del paisatge català. L'arqueologia del paisatge com a font per a conèixer la història de Catalunya. Cap.15, pàg. 363-389. Textos i estudis de cultura catalana. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

MOREU-REY, E. (1962). La rodalia de Caldes de Montbui. Repertori històric de noms de lloc i de persona. Editorial Teide. Barcelona.

PALLARÉS-PERSONAT, J.; AYMAMÍ, G. (1994). Els molins hidràulics del moianès i de la riera de Caldes. Arxiu bibliogràfic excursionista de la unió excursionista de Catalunya de Barcelona. 90 anys d'activitats - 1904-1994. Núm. 31. XXVI Premi "Sant Bernat". Ed. Rafael Dalmau. Barcelona.

